

KLASSIK SIYOSIY IQTISOD TA'LIMOTINING MOHIYATI VA RIVOJLANISHI

Mansurova Durdonaxon Avazjon qizi

Namangan Davlat Universiteti

Iqtisodiyot fakulteti S. IQT-AU-24 guruh talabasi

Ilmiy rahbar: Otavaliyev Boburjon Sobirjon O'g'li

Yashil iqtisodiyot va barqaror biznes kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada XVIII–XIX asrlarda shakllangan klassik siyosiy iqtisod ta'limotining vujudga kelishi, asosiy g'oyalari va nazariy ahamiyati tahlil qilinadi. Asosiy e'tibor klassik maktab vakillarining boylik manbai, mehnat qiymati nazariyasi, bozor mexanizmi, erkin raqobat va davlatning iqtisodiyotdagi roli haqidagi qarashlariga qaratiladi. Maqolada Adam Smit, David Rikardo va Tomas Maltus kabi olimlarning qarashlari tarixiy-iqtisodiy sharoitlar bilan bog'liq holda yoritilib, klassik siyosiy iqtisod ta'limotining zamonaviy iqtisodiy nazariyalar rivojiga qo'shgan hissasi baholanadi. Tadqiqot natijalari iqtisodiy ta'limotlar tarixini o'rganishda muhim ilmiy ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: klassik siyosiy iqtisod, mehnat qiymati nazariyasi, erkin bozor, raqobat, Adam Smit, David Rikardo.

Kirish

Iqtisodiy ta'limotlar tarixida bozor iqtisodiyotining nazariy asoslarini shakllantirgan maktablar muhim o'rin tutadi. Ana shunday ta'limotlardan biri klassik siyosiy iqtisod bo'lib, u XVIII asr oxiri va XIX asr boshlarida Yevropada sanoat inqilobi sharoitida vujudga kelgan.

Klassik siyosiy iqtisod vakillari iqtisodiy jarayonlarni tabiiy qonunlar asosida tushuntirishga harakat qilganlar. Ular jamiyat boyligining manbai sifatida ishlab chiqarish va mehnatni ko'rsatib, bozor mexanizmining o'z-o'zini tartibga solish qobiliyatiga ishonch bildirganlar.

Metodologiya

Mazkur tadqiqotda tarixiy-tahliliy, mantiqiy va solishtirma metodlardan foydalanildi. Tadqiqot jarayonida klassik siyosiy iqtisod ta'limotining shakllanishiga ta'sir etgan ijtimoiy-iqtisodiy omillar tahlil qilindi.

Shuningdek, klassik maktab vakillarining qarashlari merkantilizm va marjinalizm ta'limotlari bilan qiyoslab o'rganildi. Olingan natijalar umumlashtirilib, ilmiy xulosalar chiqarildi.

Adabiyotlar tahlili

Klassik siyosiy iqtisod ta'limotining asoschisi sifatida Adam Smit e'tirof etiladi. Uning "Xalqlarning boyligi" asarida bozor iqtisodiyotining asosiy tamoyillari, erkin raqobat va "ko'rinmas qo'l" nazariyasi asoslab berilgan.

David Rikardo mehnat qiymati nazariyasini rivojlantirib, daromadlarning taqsimlanishi, renta va foyda masalalarini tahlil qilgan. Tomas Maltus esa aholi soni va resurslar o'rtasidagi nisbat muammosiga e'tibor qaratgan. Ushbu olimlarning qarashlari klassik siyosiy iqtisod ta'limotining nazariy poydevorini mustahkamladi.

Natijalar va muhokamalar

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, klassik siyosiy iqtisod ta'limoti bozor mexanizmining samaradorligini asoslab bergan. Klassiklar davlatning iqtisodiyotga minimal aralashuvini qo'llab-quvvatlab, erkin raqobat iqtisodiy o'sishning asosiy omili ekanini ta'kidlaganlar.

Mehnat qiymati nazariyasi orqali tovarlar qiymatining mehnat bilan bog'liqligi izohlangan. Shu bilan birga, klassik maktab daromadlarning taqsimlanishi masalasiga ham katta e'tibor qaratgan. Ushbu qarashlar keyinchalik marksizm va neoklassik iqtisodiyot rivojiga kuchli ta'sir ko'rsatdi.

Biroq klassik siyosiy iqtisod ijtimoiy tengsizlik va bozor muammolarini yetarli darajada hal qilib bera olmagan uchun keyingi iqtisodiy maktablar tomonidan tanqid qilingan.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, klassik siyosiy iqtisod ta'limoti iqtisodiy tafakkur rivojida muhim bosqich hisoblanadi. U bozor iqtisodiyotining asosiy qonuniyatlarini ilmiy asosda tushuntirib, zamonaviy iqtisodiy nazariyalar shakllanishiga mustahkam zamin yaratdi.

Adam Smit va uning izdoshlari tomonidan ilgari surilgan g'oyalar bugungi kunda ham bozor iqtisodiyoti, raqobat va iqtisodiy erkinlik masalalarida o'z ahamiyatini saqlab qolmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Smith, A. An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations. – London, 1776.
2. Ricardo, D. On the Principles of Political Economy and Taxation. – London, 1817.
3. Malthus, T. R. An Essay on the Principle of Population. – London, 1798.
4. Abdurahmonov, Q. Iqtisodiy ta'limotlar tarixi. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2018.
5. Iqtisodiy ta'limotlar tarixi. Darslik. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2020.
6. Blaug, M. Economic Theory in Retrospect. – Cambridge, 1997.
7. Samuelson, P. A. Economics. – New York, 1983.